

Bölüm 3

MİLATTAN SONRA MARDİN

Mardin de Sasaniler Dönemi (M.S. 297)

Sasani İmparatorluğu, (Sasani Devleti veya Sasaniler ya da İkinci Pers İmparatorluğu) , dördüncü büyük İran Hanedanlığı ve ikinci Pers İmparatorluğu'nun adıdır (224 - 651). Sasani İmparatorluğu, son Arşaklı hanedanı (Partlar) kralı IV. Artabanus'u yenmesinin ardından I. Ardeşir tarafından kurulmuş, son Sasani hükümdarı Şahinşah (Krallar kralı) III. Yazdigirt'in (632-651), erken Halifelik ile yani ilk İslam Devleti ile girdiği 14 senelik mücadeleyi kaybetmesiyle sona ermiştir.

İmparatorluğun sınırları bugünkü İran, Irak, Ermenistan, Afganistan, Türkiye'nin doğu bölgesi (Büyük İran olarak bilinen bölge), Suriye'nin bir kısmı, Pakistan, Kafkaslar, Orta Asya ve Arabistan'ın tamamını kapsıyordu. II. Hüsrev'in hükümdarlığı (590-628) sırasında Mısır, Ürdün, Filistin ve Lübnan da kısa süreli olarak imparatorluğa dâhil oldu. Sasaniler, imparatorluklarını 'İranşehr' (*İranshæhr*) 'İranlıların (Aryanların) memleketi' diye adlandırırlardı¹.

Mardin de İran Şah Buhari (Güneşe Tapan Kral) Dönemi (M.S. 330)

M.S.330 yılında ateşe ibadet eden ve güneşe tapan Şad Buhari isminde bir kral gelip Mardin kalesinde kalır. Rahatsız olan kral, kalede kaldığı süre içerisinde iyi

¹ Vikipedi, özgür ansiklopedi

olunca, kendisine bir kasır yaptırıp, 12 yıl burada yaşar. Daha sonra kendi memleketi Pers ve Babil'den birçok asker ve sivil getirip, onları Mardin'e yerleştirir. Getirilen halkın çalışkanlığı sayesinde özellikle imar faaliyetlerinde bulunur büyük ihtimalle **Deyrulzafaran Manastırı**, bu dönemde Güneş Tapınağı olarak yapılmış ve bu yapı günümüze kadar gelmiştir. M.S. 442 yılına kadar birçok ilerlemeler görülür.

**Veba hastalığı nedeniyle şehrin boş olduğu dönem.
(M.S. 442)**

M.S. 442 yılında veba salgınından dolayı Mardin Bölgesinde ve kalede sağ kalan olmadı. M.S. 542'ye kadar yüz yıl Mardin bölgesi boş kaldı.

Mardin de Sasaniler II. Hüsrev Dönemi(M.S. 588)

II. Hüsrev, veba salgınından sonra boşalmış Mardin'i kalesinde yaşamı başlattı.

II. Hüsrev'in İran ordusunu oldukça geniş bir alana yaymış ve halkı yüksek vergilerle karşı karşıya bırakmış bir yönetici olarak tarihe geçmiştir.

Bizans imparatoru Herakles (610-641) bir taktik manevrayla misilleme yaparak kuşatma altındaki başkentinden çıktı ve Karadeniz'e gemiyle geçip İran'a arkadan saldırdı. Herakles, Hazarlar'ın ve diğer Türk gruplarının da yardımıyla, 15 yıl süren savaş sonucu yıpranan Sasaniler'e karşı yıkıcı zaferler elde etti. Herakles, bunun ardından Fırat ve Dicle Havzası ve Batı İran'a yürüdü. Taht-ı Süleyman'ı ve Dastugerd Sarayı'nı yağmaladı. Bu esnada II. Hüsrev'in suikast sonucu öldüğü haberi kendisine ulaştırıldı.

II. Hüsrev'in suikastını karmaşa ve iç savaş takip etti. 14 yıllık bir süreç ve II. Hüsrev'in iki kızı ve

spahbod Şahrbaraz da aralarında olmak üzere üst üste tahta çıkan 12 kralın ardından Sasani İmparatorluğu oldukça zayıfladı.

Merkezi otoritenin gücü generallerin eline geçti. İhtilaller serisinin ardından güçlü bir kralın ortaya çıkması için birkaç yıl geçecekti. Sasaniler eski gücüne tam anlamıyla hiçbir zaman ulaşamadı.

630 yılında, II. Hüsrev'in kızı Kraliçe Purandokht, son kadın hükümdar ve Sasani hanedanının tahta çıkan son üyelerinden biri oldu. 632 baharında, saklanmakta bulunan III. Yazdigirt'in (I. Hüsrev'in torunlarından biri) tahta çıktı.

Hazreti Alinin şehadetinden sonra Arap bölükleri İran topraklarına saldırılarda bulundu. Yıllar süren savaşlar hem İranlıları hem de Bizanslıları yormuştu.

Ekonomik düşüş, ağır vergiler, dini kargaşa, katı sosyal tabakalama, vilayet derebeylerinin artan gücü ve hükümdarların sık sık değişmesi Sasanilerin daha fazla zayıflamasına sebebiyet verdi. Bu faktörler Arap istilasını kolaylaştırdı.

Sasaniler gibi, Bizans da yakın zamanlarda ortaya çıkan yayılmacı Araplar tarafından benzer bir tehditle burun burunaydı ve artık rahatsız edecek konumda değildi.

Sasaniler Arap ordularının tehditlerine karşı hiçbir zaman yeterli bir direniş oluşturamadılar.

Bununla birlikte, Yazdigirt danışmanlarının kontrolü altında bulunuyordu ve küçük feodal krallıklara bölünmeye başlayan çok büyük bir ülkeyi birleştirmekten acizdi.

Sasanilerle Müslüman Araplar arasındaki ilk çatışma 633 yılının Nisan ayında yaşanmıştır.

Peygamber efendimiz Hazreti Muhammed'in seçilmiş sahabelerinden biri olan Halid bin Velid komutasındaki disiplinli Arap ordularıyla Sasani orduları arasında 633 yılı sonuna dek dokuz çatışma daha gerçekleşmiş ve tümü Halid bin Velid' in zaferiyle sonuçlanmıştır.

Mardin'de Persler Dönemi (M.S. 640)

Sasaniler'den sonra Mardin'e yöneticisi olan Persler de , İranlı bir ulustur. Anzan-Güney Elam civarında yerleşiktiler ve başkentleri Sus şehriydi. Arapçada "p" sesi olmadığından Araplarca "Pars/Pers" olarak değil, "Fars/Pers" olarak adlandırılmışlar ve sonrasında da genel olarak bu adla anılmışlardır. Günümüz İranlıların ataları olarak kabul edilirler. Ahamenişler ve Sasaniler, Persler tarafından kurulmuştu